

הרב יחיאל אבערלאנדער

כעת שהנכם עומדים לפני הוצאת קובץ חדש עם מדור 'זכרון מרדכי' לזכר נשמת אחי וראש הבלתי נשכח ה"ה מוה"ר מרדכי אהרן חיים ע"ה חשבתי שמהנכון לצרף איזו חידושי תורה שתהא נדפסה לעילוי נשמתו הבהירה, שמה כאן הי' עומד ומשמש באור התורה שהי' דבוק בתוה"ק בשיעורין כסדרן שהי' ממשיכימי בי כנישתא וגם הי' מוקיר תורה וחכמיה שהי' ידוע בצדקת פזרונו לתלמידי חכמים וצדיקים, וכן חניך את ביתו אחריו להבחל"ח כידוע ובוודאי שתהא גם בעולם העליון נייחא לנשמתו שמדפיסים ד"ת מרבנן ותלמידיהון לעילוי נשמתו יהא זכרו ברוך ותהא נשמתו צרורה בצרור החיים אכי"ר

כביאור דברי הגר"א לחשבון שלש מאות כהנים מטבילין את הפרוכת

לכבוד בְּנֵי עורכי קובץ הנעלה אור ישראל ה"ה הרב הגאון ר' חיים שליט"א והרב הגאון ר' גדלי' שליט"א

ברוך השם שזכיתם להוציא לאור קובץ נפלא שהוא דבר שלם מלא חידושי תורה, וירא שמים, והלכות נחוצים מאוד והכל מוצאים בו דברים חדשים ומועילים.

ברצוני לכתוב כמה שורות ליישב דברי הגר"א ז"ל.

במשנה שקלים פ"ח מ"ה: פרוכת עביה טפת, ארכה ארבעים אמה, רחבה עשרים, ושלוש מאות כהנים מטבילין את הפרוכת. וכתב על זה ר"ע מברטנורא שלוש מאות כהנים לשון גוזמה וכו'.

בימי חורפי כתבתי על הגליון שאפשר ואין זה גוזמא, מכיון שכל היקף הפרוכת היה 120 אמה (40+40 אורך, על 20+20 רוחב משני הצדדים), ולפי דעת רבי יהודה במס' כלים פרק י"ז משנה י' שאמות הבנין של ששה טפחים היה, ושל כלים חמשה טפחים היה, א"כ הרי הפרוכת נחשב ככלי ונמצא 120 אמה כפול חמש הם 600 טפחים, ומשום חיבת מצות טבילה היה רוצים 300 כהנים לזכות במצוה. שני טפחים לשני ידים של כל כהן, שהרי כל יד גודלו טפח ע"כ.

עכשו המציאו לי בני הרה"ג ר' גדלי' נ"י ספר יסוד יוסף (טהרת יו"ט) כרך יד או"ח סי' פ"ה אות שע"ג אשר שם מביא ביאור זה בשם הגר"א זצ"ל, אבל מקשה עליו, וזה לשונו:

"במס' חולין (צ' ע"ב) פרוכת ארכה ארבעים באמה ורחבה עשרים באמה ושלוש מאות כהנים מטבילין אותה ע"ש, וידוע בשם הגר"א שהוא מדוקדק לפי החשבון כי היקף הארבע רוחות סביב הפרוכת הם מאה ועשרים באמה וכל אמה היא ה' טפחים ככל אמת הכלים שבמקדש הרי מאה ועשרים פעמים ה' טפחים נמצא שש מאות טפחים ויכולים היו שלש

מאות כהנים לזכות במצוה לאחוז בה כל כהן בשתי ידיו שהם שני טפחים לכל אחד ולטבול אותה ע"כ דברי הגר"א. אבל דהלא הפרוכת כמדת הפתח היתה והאמות של פתח הם כמדת אמת הבנין של ששה טפחים ואין החשבון מכוון כי מאה ועשרים פעם ו' טפחים הם שבע מאות ועשרים.

"והנה דברי הגר"א והקושיא עליו הובא גם ביפה עינים מסכת תמיד אבל לפלא כי הביאו כולו בטעות באמרו בזה"ל: ובשם הגר"א נאמר דהוא מדוקדק עפ"י חשבון שהפתח היה רחב עשרה וגבוה עשרים¹ א"כ סביבות הארבע רוחות מהפרוכת הם ששים אמה, וכל אמה היא ה' טפחים ככל אמות כלים שבמקדש נמצא שלש מאות טפחים, ולאשר שכל אחד הי' רוצה לזכות במצוה הי' ג' מאות כהנים מטבילין אותה, וצ"ל דהא דקאמר כאן ובירושלמי דהוא גוזמא, היינו שלא היה נמצא כל כך כהנים בעת טבילתה. וק"ק לי בדברי הגר"א דהלא הפרוכת היא כמדת הפתח שהאמות היו כמדת אמות הבנין שהם של ששה טפחים ואין החשבון מכוון, עכ"ל.

"והנה דברי יפה עינים מה שהביא החשבון של הגר"א עפ"י הפתח שהיה רחב עשרה וגבוה עשרים שהוא פתח ההיכל ונמצא מקום אחיזה לשלש מאות כהנים לכל אחד ביד אחת, אותם הדברים הביא בטעות, כמפורש בגמ' חולין הנ"ל ובשאר דוכתי בזה, פרוכת ארכה ארבעים באמה ורחבה עשרים באמה וכו', וחשבון הגר"א לאחיזת כל כהן בשתי ידיו, אבל הקושיא מאמות הבנין נכונה.

"ועי' באמרי דעת (שקלים פ"ח מ"ה) שמקשה ג"כ על התירוץ הנ"ל שלפי"ז היתה צריכה למקוה אשר ארכו ארבעים ושתיים אמה ורחבו עשרים ושתיים וים שעשה שלמה רק עשר אמות משפתו אל שפתו ע"ש", עכ"ל ספר יסוד יוסף.

ולענ"ד נראה דישי ליישב ולהצדיק את הצדיק מעיקרו שאע"פ שגובה ורוחב הכתלים היו ששה טפחים לאמה ככל אמות הבנין, בכל אופן שיעור הפתחים שבכותל היו כאמות הכלים חמשה טפחים לאמה. והטעם הוא שהרי בפתח עצמו עומדים דברים שנחשבים ככלים כדלת או פרוכת, וכמו שמצאנו לגבי הלכות שבת שדלת נחשב ככלי, וזהו במס' עירובין פ"י משנה י"ב: מחזירים ציר התחתון במקדש אבל לא במדינה, ועליון כאן וכאן אסור, נמצא הדלת עם הציר הם כלי שיכולים לפרוק ולהחזיר². א"כ יוצא מזה שאין זה בגדר בנין שהיה של ששה טפחים אלא בגדר כלי שהיה של חמשה טפחים. שהרי 'עושים' פרוכת או דלת, ואין 'בונים' פרוכת או דלת. אלא בשעת בנין הכותל היו מניחים מקום בלא בנין אבנים כמדת הדלת, ואין כאן טעות בדברי הגר"א, שסובר שהפרוכת היתה חמשה טפחים לאמה, וא"כ נכון ומדקדק לפי זה החשבון.

וגם קושיית האמרי דעת יש ליישב עפ"י המשנה שקלים פ"ד מ"ד פרכת שנטמא בולד הטומאה מטבילים אותה בפנים ומכניסין אותה מיד, ואת שניטמא באב הטומאה מטבילים אותה בחוץ ושוחטים אותה בחיל או על גג האצטבא. ואה"נ אם נטמא בולד הטומאה, שמן

1 דבריו כאן צ"ע שהרי לא היה אלא פרוכת אחת במקדש והוא היה עשרים אמה על ארבעים אמה, כמפורש במס' מדרות (פ"ב מ"ג): 'כל הפתחים שהיו שם היו להן דלתות חוץ משל אולם' שהיה לה פרוכת.

2 גם במשנה מס' כלים (פ"א מ"ב) מבואר שדלת הוא כלי: 'כל כלי מתכות שיש לו שם בפני עצמו טמא חוץ מן הדלת', הרי שדלת הוא כלי ואינו מקבל טומאה.

התורה הוא טהור לא הצריכו כל כך הרבה כהנים והטבילו אותה בים של שלמה, ומכניסים אותה מיד, אבל אם נטמא באב הטומאה שהיא טומאה דאורייתא מטבילים אותה בחוץ במקוה גדולה שהיה כמה מהם בירושלים ושלוש מאות כהנים היו רוצים לזכות במצות טבילתה כדי לטהרה מטומאה דאורייתא, והיה א"כ בפרוכת מקום לידי כולם.

הקב"ה יעזור שתצליחו במעשי ידיכם ותעלו למעלה למעלה ושום מכשול לא יארע על ידכם ושתהי' לכם סייעתא דשמיא בכל מעשי ידיכם עבגצ"א.